

Geometria / GA

4. Referència afí.

Equacions paramètriques de les varietats lineals

© S. Xambó

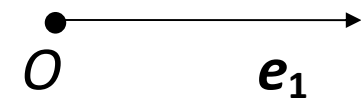
- Definició de referència afí; origen i eixos.
- Descripció alternativa d'una referència
- Coordenades d'un punt
- Canvi de referència
- Canvi de coordenades
- Equacions paramètriques d'una varietat lineal
- Intersecció de varietats lineals donades per equacions paramètriques

Definició de referència afí; origen i eixos

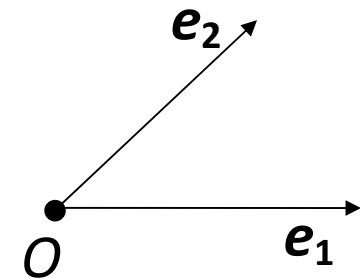
Sigui $\mathbb{A}$ un espai afí i V el seu espai vectorial associat. Una **referència afí** de $\mathbb{A}$, o simplement una **referència** de $\mathbb{A}$, és una parella $\mathcal{R} = [O; \mathbf{e}]$ formada per un punt $O \in A$ i una base $\mathbf{e} = (\mathbf{e}_1, \dots, \mathbf{e}_n)$ de V .

Direm que el punt O és l'**origen** i que els vectors $\mathbf{e}_1, \dots, \mathbf{e}_n$ són els **eixos** de la referència $\mathcal{R}$.

Referència afí de $\mathbb{A}^1$: l'origen O és qualsevol punt i $\mathbf{e}_1$ és qualsevol vector no nul.

Referència de $\mathbb{A}^2$: l'origen O és qualsevol punt i $\mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2$ són qualssevol parella de vectors linealment independents.

Remarca. Les rectes $O + \langle \mathbf{e}_i \rangle$, $i = 1, \dots, n$, també s'anomenen eixos de la referència. El context sempre deixa clar a quin dels dos significats ens referim.

Descripció alternativa d'una referència

Si $\mathcal{R} = [O; \mathbf{e}]$ és una referència, i posem

$$P_0 = O \text{ i } P_k = O + \mathbf{e}_k \text{ (} 1 \leq k \leq n \text{),}$$

llavors $P_0, \dots, P_n$ són punts independents de $\mathbb{A}$.

Recíprocament, si $P_0, \dots, P_n$ són punts independents, i posem

$$O = P_0 \text{ i } \mathbf{e}_k = P_k - P_0 \text{ (} 1 \leq k \leq n \text{),}$$

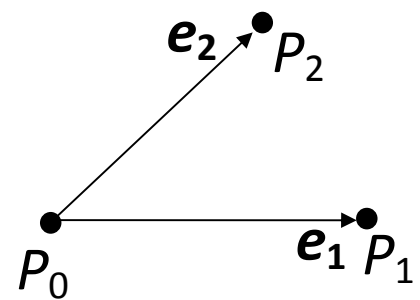
llavors $[O; \mathbf{e}_1, \dots, \mathbf{e}_n]$ és una referència de $\mathbb{A}$.

D'aquesta manera tenim una correspondència bijectiva entre les referències de $\mathbb{A}$ i les successions $P_0, \dots, P_n$ de $n + 1$ punts independents. Per designar la referència $[P_0; P_1 - P_0, \dots, P_n - P_0]$ corresponent a $P_0, \dots, P_n$, també posarem $[P_0, P_1, \dots, P_n]$. Així, la referència $[O; \mathbf{e}_1, \dots, \mathbf{e}_n]$ també es pot denotar $[O, O + \mathbf{e}_1, \dots, O + \mathbf{e}_n]$.

Il·lustració: descripció alternativa d'una referència de $\mathbb{A}^2$. Si P_0, P_1, P_2 són linealment independents, la referència $[P_0, P_1, P_2]$ és la referència $[O; \mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2]$, on

$$O = P_0, \mathbf{e}_1 = P_1 - P_0, \mathbf{e}_2 = P_2 - P_0.$$

Notem que una referència qualsevol $[O, \mathbf{e}_1, \mathbf{e}_2]$ es pot també denotar $[O, O + \mathbf{e}_1, O + \mathbf{e}_2]$.

Coordenades d'un punt

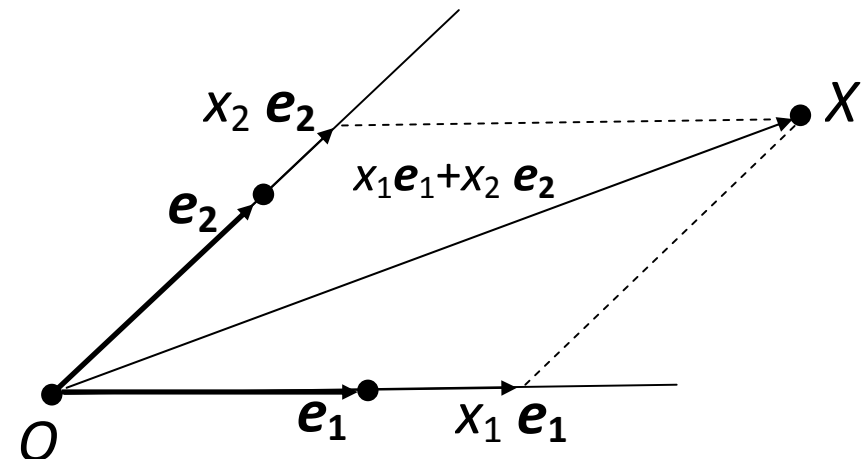
Donat un punt X i una referència $\mathcal{R} = [O; \mathbf{e}]$, les **coordenades de X respecte de $\mathcal{R}$** , o **$\mathcal{R}$ -coordenades de X** , són les components $\mathbf{x} = (x_1, \dots, x_n)$ del vector $X - O$ respecte de la base $\mathbf{e} = (\mathbf{e}_1, \dots, \mathbf{e}_n)$, és a dir, els

$x_1, \dots, x_n \in K$ tals que

$$X - O = x_1 \mathbf{e}_1 + \dots + x_n \mathbf{e}_n = \mathbf{e} \mathbf{x}^T$$

(notació matricial), o, equivalentment,

$$\begin{aligned} X &= O + x_1 \mathbf{e}_1 + \dots + x_n \mathbf{e}_n \\ &= O + \mathbf{e} \mathbf{x}^T. \end{aligned}$$

Canvi de referència

Siguin $\mathcal{R} = [O; \mathbf{e}]$ i $\mathcal{R}' = [O'; \mathbf{e}']$ referències de $\mathbb{A}$. Per descriure la referència $\mathcal{R}'$ en termes de $\mathcal{R}$, ens cal:

- $\mathbf{p} = (p_1, \dots, p_n)$, les coordenades de O' respecte de $\mathcal{R}$:

$$O' = O + \mathbf{e}\mathbf{p}^T.$$

- $A = (a_{ij})$, la matriu de la base $\mathbf{e}'$ respecte de la base $\mathbf{e}$. Recordem que les columnes de A són les components dels vectors $\mathbf{e}'_1, \dots, \mathbf{e}'_n$ respecte de $\mathbf{e}$, o, equivalentment,

$$\mathbf{e}' = \mathbf{e}A.$$

Canvi de coordenades

Sigui X un punt. Siguin $\mathcal{R} = [O; \mathbf{e}]$ i $\mathcal{R}' = [O'; \mathbf{e}']$ referències. Siguin

$\mathbf{x} = (x_1, \dots, x_n)$ les $\mathcal{R}$ -coordenades de X ,

$$X - O = \mathbf{e}\mathbf{x}^T,$$

$\mathbf{x}' = (x'_1, \dots, x'_n)$ les $\mathcal{R}'$ -coordenades de X ,

$$X - O' = \mathbf{e}'\mathbf{x}'^T.$$

Llavors

$$X - O' = \begin{cases} \mathbf{e}'A\mathbf{x}'^T \\ (X - O) - (O' - O) = \mathbf{e}\mathbf{x}^T - \mathbf{e}\mathbf{p}^T \end{cases}$$

d'on

$$\mathbf{e}'A\mathbf{x}'^T = \mathbf{x}^T - \mathbf{p}^T \Leftrightarrow \mathbf{x}^T = A\mathbf{x}'^T + \mathbf{p}^T.$$

■ Explícitament,

$$x_k = p_k + a_{k1}x'_1 + \dots + a_{kn}x'_n \quad (1 \leq k \leq n)$$

■ Notació per files: $\mathbf{x} = \mathbf{p} + \mathbf{x}'A^T$.

Remarques

$$\mathbf{x}^T = \mathbf{p}^T + A\mathbf{x}'^T$$

$$\Leftrightarrow$$

$$\begin{pmatrix} x_1 \\ \vdots \\ x_n \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} p_1 \\ \vdots \\ p_n \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} a_{11} & \cdots & a_{1n} \\ \vdots & & \\ a_{n1} & \cdots & a_{nn} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x'_1 \\ \vdots \\ x'_n \end{pmatrix}$$

$$\Leftrightarrow$$

$$\begin{pmatrix} 1 \\ x_1 \\ \vdots \\ x_n \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 0 & \cdots & 0 \\ p_1 & a_{11} & \cdots & a_{1n} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ p_n & a_{n1} & \cdots & a_{nn} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 \\ x'_1 \\ \vdots \\ x'_n \end{pmatrix}$$

Equacions paramètriques d'una varietat lineal

- $L = P + W$ varietat lineal, $\mathbf{w}_1, \dots, \mathbf{w}_r \in W$ un sistema de vectors directors.
- $\mathcal{R} = [O; \mathbf{e}]$ referència afí.
- $\mathbf{x} = (x_1, \dots, x_n)$ les $\mathcal{R}$ -coordenades d'un punt X ($X = O + \mathbf{e}\mathbf{x}^T$). En particular $P = O + \mathbf{e}\mathbf{p}^T$.
- $B = (b_{ij})$ la matriu de $\mathbf{w} = (\mathbf{w}_1, \dots, \mathbf{w}_r)$ respecte de $\mathbf{e}$:

$$w_j = b_{1j}e_1 + \dots + b_{nj}e_n, \text{ o bé } \mathbf{w} = \mathbf{e}B.$$

Reescrivint ara l'equació paramètrica vectorial de L ,

$$X = P + \lambda_1 \mathbf{w}_1 + \dots + \lambda_r \mathbf{w}_r = P + \mathbf{w}\boldsymbol{\lambda}^T \quad (\lambda_1, \dots, \lambda_r \in K),$$

amb les relacions anteriors obtenim

$$O + \mathbf{e}\mathbf{x}^T = O + \mathbf{e}\mathbf{p}^T + \mathbf{e}B\boldsymbol{\lambda}^T = O + \mathbf{e}(\mathbf{p}^T + B\boldsymbol{\lambda}^T),$$

és a dir,

$$\mathbf{x}^T = \mathbf{p}^T + B\boldsymbol{\lambda}^T,$$

que són les equacions paramètriques de L en la referència $\mathcal{R}$.

Notem que $\mathbf{x}^T = \mathbf{p}^T + B\boldsymbol{\lambda}^T \Leftrightarrow \mathbf{x} = \mathbf{p} + \boldsymbol{\lambda}B^T$.

Explícitament, les equacions paramètriques tenen la forma

$$x_i = p_i + b_{i1}\lambda_1 + \cdots + b_{ir}\lambda_r \quad (i = 1, \dots, n).$$

Per a cada valor particular donat als *paràmetres* $\lambda_1, \dots, \lambda_r$, aquestes fórmules subministren un punt de L (per exemple, el punt P si $\lambda_i = 0$), i viceversa, tot punt de L ve donat per una única especificació dels valors de les λ_i .

Exemple. En el cas d'una recta, $X = P + \lambda \mathbf{w}$:

$$\begin{aligned} x_i &= p_i + \lambda b_i \quad (\lambda \in K, i = 1, \dots, n) \\ \Leftrightarrow \mathbf{x} &= \mathbf{p} + \lambda \mathbf{b} \Leftrightarrow \mathbf{x}^T = \mathbf{p}^T + \lambda \mathbf{b}^T, \end{aligned}$$

on $\mathbf{b} = (b_1, \dots, b_n)$ són les components de $\mathbf{w}$ en la base $\mathbf{e}$.

Intersecció de varietats lineals donades per equacions paramètriques

■ $L: \mathbf{x}^T = \mathbf{p}^T + B\mathbf{t}^T \quad (\mathbf{t} \in K^r)$
 $L': \mathbf{x}'^T = \mathbf{p}'^T + B'\mathbf{t}'^T \quad (\mathbf{t}' \in K^{r'})$

Càlcul de la intersecció $L \cap L'$: resolvent el sistema d'equacions lineals

$$\mathbf{p}^T + B\mathbf{t}^T = \mathbf{p}'^T + B'\mathbf{t}'^T$$

en les incògnites $\mathbf{t} = (t_1, \dots, t_r)$ i $\mathbf{t}' = (t'_1, \dots, t'_{r'})$, i substituint les solucions $\mathbf{t}$ obtingudes en l'equació $\mathbf{x}^T = \mathbf{p}^T + B\mathbf{t}^T$ de L .

Si el sistema és compatible, el resultat és un sistema d'equacions paramètriques de $L \cap L'$.

- Si substituïssim les solucions $\mathbf{t}'$ a l'equació $\mathbf{x}'^T = \mathbf{p}'^T + B'\mathbf{t}'^T$, obtindríem un altre sistema d'equacions paramètriques de la mateixa varietat $L \cap L'$.
- Pel primer camí, les equacions paramètriques descriuen $L \cap L'$ com a subconjunt de L , i pel segon, com a subconjunt de L' .